

“Per parlar de la Transició, cal fer com els àrabs i llegir de dreta a esquerra. Aquells que se’n beneficiaren en fan llegenda, però no cal desclassificar documents secrets ni buscar històries amagades: la Transició espanyola s’endinsa en el context de la *guerra freda*: els Estats Units perden al Vietnam, l’URSS s’enfronta a Europa mentre la Xina li fa la guitzta, i els països emergents de l’OPEP, de la seua banda, provoquen la *crisi del petroli*. En aquest sentit, el nomenament d’Adolfo Suárez com a president del govern espanyol, el juliol del 1976, comporta un seguit de canvis importants: en només un any duu a terme la llei de reforma política, deroga el decret antiterrorista, aprova la reforma del codi penal, reconeix les centrals sindicals... Però no ho fa *motu proprio*, sinó dins d’un pla específic gestat des del poder. Suárez era un subordinat, res més que això.”

—Només juga aquest paper subsidiari, Adolfo Suárez?

—Fixeu-vos que cap universitat europea no el va investir mai doctor *honoris causa*, ni tan sols no el va voler fitxar cap multinacional. Això em sembla ben significatiu. Suárez no és el líder carismàtic del procés democràtic que ens han fet veure, sinó que era un subordinat, un arribista. Un altre mite diu que l’oposició accelerà els esdeveniments en pressionar-lo molt, cosa que tampoc no em sembla exactament així. Dit això, Suárez tenia un parell o tres de coses que el feien destacar: era un treballador incansable, un treballador de 18 hores diàries, i conscient que, en política, qui ostenta el poder és qui finalment guanya. D’ací la seua obsessió d’anar sempre per davant i la seua capacitat per driblar els rivals i encarar la porta, com feia Pelé en els últims metres. Malgrat tot, no crec que fóra el gran sacrificat, com alguns asseguren: he pensat molt sobre el 23F, i davant la tesi oficial de colp d’estat i de risc latent, jo pense d’una altra manera.

—De quina?

—[Manuel] Gutiérrez Mellado, el seu vice-president primer i ministre de Defensa, havia treballat en els serveis d’intel·ligència des de la Guerra Civil i fins i tot havia creat, l’any 1977, el Cesid (Centre Superior d’Informació de la De-

“La Transició va ser dirigida per les potències europees”

President valencià preautonòmic pel PSPV-PSOE d’abril del 1978 a desembre del 1979, Josep Lluís Albiñana desmitifica alguns fets i personatges de la Transició. “Suárez era un subordinat, res més que això”, afirma.

fensa). No crec que ell no controlara de ben a prop els serveis d’intel·ligència, però precisament per això, sabia que aquell colp el promovia un pallaso i que seria

tan irrellevant com l’operació *Galaxia* d’unes setmanes abans. No els feia gens de por que s’hi sumaren les capitànies generals. D’ací que ell i Suárez s’enfron-

ten als guàrdies civils borratxos que van envair el Congrés. No voldria menystenir el valor extraordinari de Suárez, però aquell esdeveniment va tenir més a veure amb els pronunciaments del segle XIX que no amb un colp d'estat.

—**No us va fer por? A València, els tancs van ocupar els carrers.**

—I tant que sí! És clar que va impressionar-me molt tot allò. Llegint d'esquerra a dreta m'ho creia tot —el colp d'estat, la Transició, la Constitució...—, però ara, en llegir la història de dreta a esquerra, és quan entenc algunes coses. La Transició espanyola va ser induïda i dirigida per les potències europees, fins i tot més que no pels Estats Units.

—**Sobre quins altres punts heu canviat de parer, amb el pas del temps?**

—Per exemple, la negativa del cardenal [Vicente Enrique y] Tarancón a beneir l'aparició de la democràcia cristiana a la vida política. Un partit d'aquest tipus, amb el suport dels liberals i l'aportació

ideològica dels Estats Units, hauria recollit la tradició catòlica del poder i hauria estat hegemònic. Si Tarancón haguera estat [l'actual cardenal i arquebisbe de Madrid, Antonio María] Rouco Varela, de segur que ho hauria fet, però ell considerava que l'Església havia de mantenir la seua neutralitat i ser imparcial.

—**La Transició valenciana va ser més dura que en uns altres llocs?**

—Més lletja... [Silenci.] Tan dura com arreu, perquè ací també tenim un mort, Miquel Grau, però més lletja per la deslleialtat a la Taula [de Forces Polítiques i Sindicals del País Valencià] i l'abandonament del Compromís Autòmic. A la Taula s'al·legaven representants de la Junta Democràtica del País Valencià, liderada pels comunistes, i del Consell de Forces Polítiques, a les mans del PSOE... Per això, el dia que [el comunista Antonio] Palomares va decidir abandonar la Taula va ser terrible, com una punyalada. De sobte, va decantar el protagonisme a l'Assemblea de Parlamentaris, el 80% dels quals mai no havien segut a la Taula, perquè pertanyien a partits nascuts en democràcia. Després la banca va trufar els resultats electorals: va donar uns 1.700 milions de pessetes a la UCD i els mateixos diners al PSOE. Al PCE, en canvi, li'n van donar una quarta part, tot i que multiplicava per cinc els militants del PSOE, igual com als liberals de Joaquín Ruiz Giménez, a qui van marginar per complet.

—**Sempre heu estat molt crític amb el paper dels comunistes.**

—L'errada de [Santiago] Carrillo consisteix a trencar amb el PCUS, per culpa del seu enlluernament amb l'eurocomunisme de [Enrico] Berlinguer. El gramscisme el va desorientar, però si Carrillo no haguera trencat amb el PCUS, l'URSS s'hauria implicat en el cas espanyol, cosa que hauria equilibrat les pressions externes. I la indústria metal·lúrgica no s'hauria afonat, per cert: Alfonso Guerra i Luis Yáñez van viatjar fins allà i els soviètics van comprometre's a fer tot de comandes navilieres i a importar productes de tota mena, com ara calcer. El PSOE no s'ho va prendre seriosament, però, perquè ja jugava la carta de Willy Brandt, [François] Mitterrand i la socialdemocràcia europea, que anhelaven una Espanya calmada.

—**I van aconseguir-la, finalment.**

—La Transició a la democràcia valenciana i Suárez mateix van donar pas a un líder polític transaccional, un polític *prêt-à-porter*, improvisat i de gestió, que només anhelava dues coses: tenir més i més competències per manar com més millor. És a dir, tocar diners i guanyar-se l'autoritat. L'Assemblea de Parlamentaris del País Valencià mai no va parlar de l'estructura que havia de tenir l'estat ni de l'autonomia valenciana ni de com havia de ser l'Estatut. Mai! Ni tal sols no vam redactar un reglament de règim interior. Res de res! Només vam parlar de competències i de com repartir-les entre els diferents partits. Us ho jure! Aquella semblava l'única cosa important. Quan vaig dimitir com a president vaig alertar sobre això: el senyor [Antonio] Garcia Miralles, que s'havia endollat a la cartera d'Obres Públiques, ja havia conegut molts constructors i havia convençut el PSOE que convenia més controlar aquella conselleria que no la presidència, en plena batalla sobre els símbols i l'idioma. Importava més això que mantenir-se fidel als compromisos públics.

—**Acabem. Quina importància va tenir Fernando Abril Martorell en la Transició valenciana?**

—Un altre mite fals. Qui va ser Abril? Molt amic de Suárez, presidí la Diputació de Segòvia uns quants mesos, senador per designació reial, ministre d'Agricultura durant un any, ministre de Comerç interí, vice-president polític durant vuit mesos i vice-president econòmic durant un any i mig. Va recórrer tota l'estructura ministerial en molt poc temps, o siga que no devia de ser tan bo. També s'ha mitificat molt el seu paper i el de Guerra, respecte al cas valencià. A més, va criticar molt [Francisco] Fernández Ordóñez, el ministre més progressista de la UCD, autor de la llei del divorci i de la reforma fiscal. Abril fou un dels que van desfer el partit. Què li havia d'agrair Suárez?

—**I els valencians? Rita Barberà li ha dedicat una llarga avinguda...**

—Abril era un fantasma i prou, com Alfonso Guerra, que continua vegetant al Congrés. Si haguera estat un líder de debò, no estaria allà com si res. En realitat, era un pallasso, com Abril: de *martorellistes*, no n'hi ha hagut mai.

Víctor Maceda